

כיצד: ישראל שהפריש תרומה מכריו, ועדיין לא נתנה לכהן. ומצאו ישראל אחר. ואמר לו: **הא לך סלע זה ותנחו את התרומה לכן בתי שהוא כהן — מותר לעשות כן.**

אבל אם היה כהן אומר לישראל הא לך סלע ותן לכהן אחר, שהוא קרוב שלי, את התרומה שהפרשת — **אסור.** מפני שהתרומה ראויה לאותו הכהן עצמו, ונראה הדבר ככהן המסייע בבית הגרנות.

ומקשינו: **ותנא** דברייא שאמר שבכולן יש טובת הנאה לבעלים והדר פריש "כיצד — ישראל שהפריש תרומה", **מאי טעמא לא קאמר נמי מתנות כהונה,** וכגון טבח שהפריש מתנותיו, ורועה שנולדו לו בכורות.

ומתריצין: **אמר לך: תרומה — הטעם** שהותרה טובת הנאה שבה, **ביון דקדושת הגוף היא.**

דכיון דלא מתחלא, שלעולם קיימא בקדושתה, **לא אתי אנשי למוטעי בה** ולחשוב שהמעות שנתן עבורם חיללו את קדושת התרומה.

אבל **הני מתנות כהונה, דקדושת דמים נינהו,** שאם הכהן רצה למכור לישראל זרוע לחיים וקיבה רשאי, **הרי כיון דאין בהם קדושת הגוף** [שמותרים באכילה לזר], **אתו למוטעי בהון.**

שיתכן וקא **סבר** אותו שנתן את המעות לכהן — **תתחל קדושתיהו אארבעה זוזי שנתן** לכהן עבורם, **ואתא למינהג בהם מנהג** דחולין, בכך שלא יאכלם דרך גדולה וכבוד, בצלי וחרדל, ולכן אין בהם טובת הנאה לבעלים.

תנו רבנן: הכהנים והלוים והעניים המסייעים בבית הגרנות כדי לקבל תרומות ומעשרות, **ובבית המטבחים** כדי לקבל זרוע לחיים וקיבה —

אין נותנים להם תרומה ומעשר בשכרן. ואם עושין כן, שטורחים אצל הבעל הבית כדי שיתן להם מתנות — **חיללו קדשי השם!**

ועליהן **הכתוב אומר: "שחתם ברית הלוי".** ואומר: **"ואת קדשי בני ישראל לא תחללו ולא תמותו".**

מאי ואומר?

וכי תימא שחילול התרומות ומעשרות מיתה **לא מחייב —**

תא שמע: "ואת קדשי בני ישראל לא תחללו ולא תמותו".

ובקשו חכמים לקנסן. את בעלי הבתים שנותנים להם לסייע בבית הגרנות, והקנס — **להיות מפרישין עליהן תרומה ומעשר משלהם פעם שניה.**

ומפני מה לא קנסום חכמים?

כי חששו **דלמא אתי לאפרושי מן הפטור על החיוב.** שמא כשיבוא לעשר טבל גמור [שחייב בתרומות ומעשרות מהתורה] יעשר עליו מפירות אלו שחייבים בהפרשה רק מדרבנן, שמן התורה הם כבר מעושרים. ולכן לא קנסום חכמים לעשר שוב.

כ-א תנא, **ובכולן יש כהן טובת הנאה לבעלים.** והתנא מפרש מה היא טובת ההנאה:

שבטילה באחד ומאה. ותרומה זו שבטלה ברוב מותרת לזר⁽⁴⁾.

רבה, שהיה כהן, היה מבטלה לתרומת חוץ לארץ ברוב. ואוכלה לה בימי טומאתו.

רב הונא בריה דרב יהושע, כי מתרמי ליה **חמרא דתרומה**, כשהיה לו יין מתרומת חוצה לארץ, **הוי רמי**, היה נותן לתוך כלי אחד, **תרי נטלי שני ספלים** יין דחולין, ו**חדא נטלא** וספל אחד יין דתרומה. והיינו, שהיה מערב שני חלקים של יין חולין עם חלק אחד של יין תרומה.

ומכאן ואילך, רמי **חדא ושקיל חדא**. היה נוטל מאותה התערובת שבכלי ספל אחד יין, ומניח בכלי ספל יין אחר של תרומה. ובצורה שכזאת היה מבטל את כל התרומה.

ואמר שמואל: תרומת חוצה לארץ — אוכל והולך ואחר כך מפריש. דמשייר כדי תרומה ממה שאוכל, ומפרישה לאחר אכילה⁽⁵⁾.

מדין תורה חיוב הפרשת תרומות ומעשרות הוא רק בארץ ישראל. ונביאים שהיו בזמן חורבן הבית הראשון התקינו שיהיו מפרישין תרומות ומעשרות גם בכבל מפני שהיא סמוכה לארץ ישראל.

והחכמים שהיו אחר דורו של עזרא תקנו שיהיו נוהגות אף בארץ מצרים ובארץ עמון ומואב מפני שהם סביבות ארץ ישראל⁽²⁾.

להלן בסוגיה כמה דינים בהן הקילו בתרומת חוצה לארץ מתרומת ארץ ישראל⁽³⁾.

אמר רבא: תרומת חוצה לארץ, שחובתה מדרבנן — **אין בה משום כהן המסייע בבית הגרנות**. דלא חמירא כל כך.

רב חמא יחיב לשמעיה. היה נותן למשמשו שהיה כהן, תרומה בשכרו.

אמר שמואל: תרומת חוצה לארץ בטילה ברוב חולין. מה שאין כן תרומה דאורייתא

הרשב"א כתב שחלת חו"ל אין בה משום טבל, וכן פסק בפסקי חלה [שער ד'], וכן נקט בעל המאור שאינה טבולה כל עיקר. ועיין בר"ש [פ"ד דחלה משנה ח'] ובמאירי חולין צח ב, ובטור [יו"ד שכ"ג] שהלכו בדרך זו. והוסיף הראב"ן [סימן ג"ד], שההפרשה בסוף נתקנה רק בכדי שלא תשכח תורת תרומה.

וכתב מהרי"ט אלגאזי [פ"ד אות מ"ד] ובית מאיר [יו"ד שם] שלדבריהם לא גזרו טבל בעיסת חו"ל אלא חייבו אותה במצוות הפרשה בעלמא, כמו חיוב ראשית הגז, שאינו אוסר את הצמר. ובאמת אם לבסוף לא יפריש חלה, אינו עובר איסור באכילתו. ועיין חלקת יואב [או"ח י"ד] שהוכיח כן. אולם בדרך אמונה [תרומות פ"א צה"ל י"ח] דחה הראיה מדברי הראשונים,

2. עיין רמב"ם תרומות פ"א ה"א.

3. יש הסוברים שתרומת חוצה לארץ דסוגיין כוללת אף את סוריא. ויש סוברים שאין סוריא בכלל.

ויש אומרים שכל הארצות הסמוכות אינם בכלל. והסוגיה כאן היא רק לגבי תרומה של כבל שהיא יותר מרוחקת משאר מקומות ואין חשש שתתחלף בתרומת הארץ. דרך אמונה פ"ז מתרומות ס"ק ג"א.

4. ועיין בתוס' שהכוונה שיאכלנה כהן טמא.

5. הראשונים והאחרונים דנו במסכת ביצה [ט א] כיצד מועילה הפרשה אחר אכילה.

החלה האחרת אין בה קדושה, וכל חיוב הפרשתה הוא מכח תקנה שלא תשכח תורת חלה.

רב נחמן ורב עמרם ורמי בר חמא הוו קאזלי בארבא, היו הולכים בספינה. סליק רב עמרם לאפנויי לנקביו.

אתאי ההיא איתתא, עלת קמיהו. אמרה לחו: טמא מת — מהו שיטבול ואוכל תרומת חוצה לארץ מיד לאחר טבילתו, קודם הערב שמש.

אמר ליה רב נחמן לרמי בר חמא:

וכי בזמן הזה הוואה של מי פרה יש לנו? כז-ב ואם כן, הוא הדין דלא בעי הערב שמש.

אמר ליה רמי בר חמא: לא ליחוש מר לפבא? וכי לא נחוש לכבודו של רבי עמרם שאינו כאן ונורה הוראה שלא בפניו.

אדחכי, אתא רב עמרם. אמר לחו: הכי אמר רב, טמא מת טובל ואוכל בתרומת חוצה לארץ. וסבר דטבילה בעי, והערב שמש לא בעי.

ולית הילכתא כוותיה. אלא טמא מת לא בעי טבילה.

ואמר שמואל: אין תרומת חוצה לארץ אסורה, אלא כמי שהטומאה יוצאה עליו מגופו. והן: בעלי קרי, וזבין וזבות, ונדות ויולדות. אבל טמא מת וטמא שרץ מותר לאוכלה.

והני מילי שאסורה בטומאה היוצאת מן הגוף — לאכילה. אבל בנגיעה לית לן בה. ואף על גב שטמאה לא איכפת לן, כיון שאינו מוזהר לשומרה שלא יטמאנה.

אמר רבינא: הילכך, כיון שלמדנו שנגיעה מותרת. אשה שטמאה נדה — קוצה לה חלה! יכולה היא להפריש חלה מהעיסה.

ואוכל לה כהן קטן שעדיין לא ראה קרי, ולא נטמא בטומאה היוצאת מגופו.

ואי ליכא כהן קטן — שקלה לה לחלה שנטמאה על ידה בריש מסא [הכלי שחותים בו גחלים], ושדיא בתנורא. שתשליכנה לתנור באמצעות הכלי שרגילה לחתות בו גחלים כדי להמנע ככל האפשר מנגיעה בטומאה.

והדר — מפרשא חלא אחריתי! שתקנו חכמים שתפריש חלה נוספת, כי היכי דלא תשתכח תורת חלה. ואוכל לה לחלה האחרת אפילו כהן גדול שהגיע למצוות. שהרי

המגן אברהם [תק"ו ס"ק ח'] ובחתם סופר [ח"ז תשובה מג].

ולדברי הסוברים שיש בעיסה איסור טבל אם לא הופרשה לבסוף, צריך לבאר כיצד מועילה ההפרשה על דבר שכבר אינו בעולם.

ובט"ז [יו"ד שם ס"ק ט"ו] הביא תשובת מהר"י וויל שכתב, שבדין דרבנן יש ברירה, ואמרינן הוברר למפרע שהחלק הנשאר בעיסה

וביאר שאמנם אין העיסה טבולה לאכילה קודם הפרשה, אך כל היתרה הוא רק משום ההפרשה לבסוף.

וברא"ש כתב, שאם לא הופרשה חלה מעיסת חו"ל עובר משום אכילת טבל, וכן משמע ממה שכתב הרשב"א [בברכות מה ב] בשם הראב"ד, שאינו מצטרף לזימון כיון שאין מזמנים על מי שאכל דברים האסורים. וכן פסק